

Znovu suchou nohou... přechod Jordánu

Původ materiálu

Marta Sedláčková

Pořadí v lekci

35

Téma

Bůh je se svým lidem a vede ho

Cíle

- (Předškolní) děti se ujistí, že Hospodin byl s Izraelem a je také s námi ve všech situacích.
 - (Mladší i starší školní děti) uslyší vyprávění o tom, jak Bůh vede svůj lid přes překážky do zaslíbené země.
 - (Starší školní) děti se setkají s památníky/symboly, učí se poznávat, které zpřítomňují minulé události jako současné, které ujišťují o Boží záchraně.
-

35.1 Pro učitele

Biblický text: Joz 3–4

35.1.1 Výkladové poznámky

- *Znovu suchou nohou*: vstup do zaslíbené země schválně pracuje s podobnými motivy jako odchod z Egypta. Nová generace může znovu prožít to, co jejich otcové. Boží záchrana není jednorázová, minulá událost. Každá generace („až podnes“) si má připomínat a aktualizovat Hospodinovy skutky.
- *Truhla (schrána) smlouvy* zde má podobnou funkci jako sloup ohnivý a oblakový — je to viditelná Boží přítomnost (tzn. symbol Boží přítomnosti). Následovat truhlu smlouvy s deskami Zákona znamená oddat se Božímu vedení.
- *Památník v Gilgálu*: byly kameny postavené do kruhu (gilgál znamená kruh). Biblický text poměrně podrobně vypovídá o tom, jak památník vznikl. (V textu jsou zmíněny vlastně dva památníky, jeden na břehu, druhý uprostřed Jordánu — může se jednat

o dvě tradice.) Je pravděpodobné, že se kolem něho konaly slavnosti a bohoslužby.

Jsme časově i místně velmi vzdáleni, je tedy důležité vnímat, jak měl působit. *Je tu jako zpřítomnění Boží záchrany, Božího zásahu.* Není to jen „pamětní deska“, ale když se ten příběh vypráví, znovu je prožíván a vnímán jako současný. Podobně příběh vyjití z Egypta (pesach) nebo pro křesťany večeře Páně. Věci a místa mohou takto mluvit a zpřítomňovat Boha a jeho zásahy ve prospěch člověka (symboly, symbolické jednání), ale mohou také být naprosto hluché, mlčící. (Např. morové sloupy ve své době mluvily o velké vděčnosti Bohu za skončení epidemie, dnes v nejlepším případě jsou vnímány jako architektonický skvost; památníky padlých z války vzbuzovaly vděčnost („zemřeli, abychom mohli žít“), časově vzdáleně je to pro nás těžké pochopit; při večeři Páně se setkáváme s Ježíšem a jeho záchrana je pro nás přítomností, zvenku viděno nehygienicky pijeme z jednoho hrnku, atd.) Ta podstata nespočívá ve věcech (místech) samých, ale v jednání, které zpřítomňují (ukazují jako přítomné, platné, působící). Památník v Gilgálu je v nejvlastnější slova smyslu symbol — zpřítomňuje to, k čemu odkazuje.

- *Co je to za kameny?* Památník vzbuzuje otázku — podobně je postaven příběh o vyjití z Egypta a jeho slavení (Proč je tato noc jiná než ostatní?). Je to didakticky vynikající způsob, jak novou generaci přivést k zájmu o Boží věc. Vyprávění pro mladší školní děti tu otázku zahrnuje. Nejlepší způsob by bylo otázku u dětí opravdu vzbudit (např. při příchodu do nedělní školy je na stole kruh z velkých balvanů, atd.).
- *Obřezka a Velikonoce* — Po přechodu Jordánu Jozue všechny Izraelce nechá obřezat — po dobu, kdy byli na poušti, se toto znamení smlouvy s Bohem nepraktikovalo — je to připomínka selhání otců. Nyní je čas smlouvu obnovit, vrátit se k Bohu. Z toho také vyplývá, že lid se nechystá k boji (naopak to lid v podstatě na pár dní paralyzuje), ale k bohoslužbě. Celé obsazení země má být vnímáno jako slavnost, bohoslužba. (K problematice obsazování země viz úvod k celé knize.) Poté slaví celý lid Velikonoce. Ze zmínek o první úrodě můžeme vyvodit, že text vznikl již jako určitý záznam bohoslužebných slavností v Gilgálu, z hlediska již usídlených v zemi.
- *Velitel Hospodinova zástupu:* V závěru 5. kapitoly se Jozue setkává s velitelem Hospodinova zástupu, od kterého se dozvídá, že nepatří ani k Izraeli ani k jeho nepřátelům. Můžeme z toho vyvodit jednak to, že nyní (u Jericha) bude bojovat Hospodin (Boží vojsko je připraveno, je to svaté místo), nikoliv Izrael. Nepatří-li velitel Božího zástupu ani k jednomu vojsku, pak se tu naznačuje, že Bůh je Bohem nad všemi národy. Nebojují tu dva kmenové vůdci, Hospodin je „jiný level“, je na jiné úrovni.

Obřezání i setkání s Hospodinovým poslem jsme do vyprávění nezařadili. Můžeme z těchto zmínek poznat, jak vyprávění vznikalo, a že nejde o přesný záznam historických událostí, ale o „kázání“ k Izraeli.

35.1.2 Úskalí

Jak se to stalo, že se voda zastavila? — Než začnete odpovídat, nechte dětem prostor a zkuste zjistit, proč a v jaké souvislosti se ptají: Co myslíš ty, jak to bylo? Má ještě někdo jiný nápad? (Možná dostanete velmi zajímavé odpovědi. Jistá víceznačnost není na škodu, není nutné rozhodnout, který výklad je správný jednou pro vždy.) Můžete přiznat svou nevědomost ohledně mechanismu zastavení vody. Dále je třeba podat věc jako *svědectví o Boží péči*: Izraelci (a já jako učitel) to vnímám jako Boží záchranu v bezvýchodné situaci. (Můžete dodat vlastní svědectví ze situace, kdy jste to tak vnímali ve vlastním životě.)

Co je pro děti důležité vědět? Jsou už ve věku (cca 10 let), kdy začaly pochybovat o všech „nadpřirozených“ věcech a hledají „rozumné“ vysvětlení? Co jejich víře pomůže? Může to pro ně být „součinnost“ přírodního úkazu (zával koryta řeky výše po proudu) s Boží záchranou? Odkázat na to, že přechod Jordánu byla bohoslužba připomínající exodus, může věc vysvětlit, ale také vlastně posune problém k přechodu moře. Případně se objeví radikalismus buď a nebo: Buď je to teda skutečnost, a nebo je to jen bohoslužba (a pak to není pravda). Domnívám se, že je vhodné svědectví učitele/ky, kdy v jeho/jejím životě Bůh jednal, kdy ho/ji vedl, přestože se situace zdála neřešitelnou nebo obtížnou.

35.1.3 Odkazy

Hudcová, Abigail: *Vstup do zaslíbené země*. Dostupné z <http://goo.gl/YbnEcJ>.

35.2 Pro děti

35.2.1 Předškolní děti

Příběh budeme vyprávět s pomocí rekvizit. Budeme potěbovat šátky nebo látku (žlutá nebo hnědá na poušť, modrá na Jordán, zelená na zaslíbenou zemi), kterými postupně před dětmi vymodelujeme krajinu. Můžeme použít i kameny, květy, plody, atd. Také truhlu smlouvy a desky desatera (lze vyrobit z kartonu nebo z modelovací hmoty). Jako podklad pro krajinu se také dá použít táč nebo bedýnka s pískem.

Lid izraelský šel už dlouho nehostinnou pouští. Všude byly kameny a písek. Ale Bůh jim slíbil, že se jednou vrátí do země, kde kdysi bydleli jejich praotcové Abraham, Izák a Jákob. Je to země krásná, úrodná, všude roste dobré ovoce. *(Před sebou máme dv? „zem?“, poušť a zelenou krajinu z látek.)*

Mezi pouští a krásnou zemí teče řeka. *(Položíme modrý šátek/šálu, složený na úzko.)* Jmenuje se Jordán. Je to hranice. Izraelský lid musí tu řeku překročit. *(Postavíme do pouštní krajiny postaví?ky, figurky atd.)*

Jenže když Izraelci přišli k Jordánu, byla řeka rozvodněná, široká, prudká a nebezpečná. *(Roztáhneme šátek.)* Lidé se začali bát. „Jak tu řeku překročíme? Zvládneme to? My se tam snad nedostaneme!“ A taky měli obavy: „Co bude na druhé straně? Budeme tam moci bydlet? Bude tam pro nás místo? Budou nás tam mít rádi?“ *(Můžete se dít ptát, zda mají také obas z neho strach. eho byste se báli vy?)*

Před lid vystoupil jejich vůdce, Jozue. *(Ukážeme postaví?ku Jozua, figurka může mít jinou barvu.)*

„Nebojte se!“ To řekl všem a nahlas. „Pán Bůh je s námi. Byl s námi na poušti, je s námi teď a bude s námi i v zemi zaslíbené na druhé straně. Tu zemi slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Slíbil ji i nám. Bůh svůj slib dodrží.“

Jozue všem ukázal na truhlu smlouvy. *(Dtem ukážeme vyzdobenou krabí?ku, symbolizující truhlu smlouvy — možná máme nějakou už z předchozích lekcí. Ptáme se dít, co v ní je. Společně objevíme desky desatera. Pípmeneme: desatero, to je smlouva mezi Bohem a lidmi.)*

Jozue řekl: „Bůh jde všude s námi, nemějte obavy, on se o nás postará.“

Lidé se zaradovali: „Bůh je s námi a nikdy nás neopustí. Dodrží slib. Máme spolu smlouvu.“

Ti, kteří nosili truhlu smlouvy, vstoupili do rozvodněné vody. *(Položíme truhlu doprostřed modré látky.)* Voda přestala bouřit a už nebyla tak nebezpečná. Dalo se přejít skoro suchou nohou. Byly vidět kameny na dně. *(Mžeme vyskládat cestu přes Jordán z kamen?)* Všichni šli kolem truhly smlouvy na druhou stranu. „Bůh nás neopustí. Máme spolu smlouvu. Je s námi, i když jsme v nebezpečí.“

Několik kamenů ze dna lidé vzali na památku. Když přešli všichni na druhou stranu, vynesli i truhlu a voda zas začala bouřit a pěnit. Z kamenů vyskládali pěknou hromadu jako památník. Aby nikdo nezapomněl na to, že Bůh byl s nimi, když šli přes rozbouřený Jordán a bude se všemi, kdo se ocitli v nebezpečí. Na druhém břehu Jordánu pak uspořádali slavnost. Radovali se, že Bůh je s nimi.

(Dovolte d?tem vyskládat kameny do tvaru, jaký cht?jí. Máte-li n?jaký další tvo?ivý materiál — kamínky, korálky, barevná skl?ka — m?že každé dít? vyskládat sv?j památník vedle šátkové krajiny nebo spole?ný dozdobit.)

Když děti dokončí svoje tvoření, ubezpečte je, že i my se můžeme radovat, protože i s námi je Bůh v každé chvíli a v každé situaci. Na památku toho si mohou odnést kameny, které byly použity ve vyprávění, nebo kartičky, na kterých je nakreslen kámen s veršem z Joz 1,9 „Bud' rozhodný a udatný, neměj strach a neděs se, neboť Hospodin, tvůj Bůh, bude s tebou všude, kamkoliv půjdeš.“ Tento verš je možné se také naučit, několikrát si ho společně říct, atd.

Pomůcky: Šátky (hnědý či žlutý, modrý, zelený), případně táč s pískem, postavičky, truhla, desky desatera, kameny podle počtu dětí, event. další tvořivý materiál, pamětní kartička.

35.2.2 Mladší školní děti

Vypráv?ní op?t po?ítá s rámcovým p?íb?hem, ve kterém si vnukové zv?d? od Jericha se svými d?dy vypráv?jí o tom, „jak to bylo“.

Dnes jde děda se svými vnuky a jejich kamarády na výlet. Podívat se k řece Jordánu. Je tam příjemně vlaho, možná chytí i nějakou rybu. Děti běhají sem a tam.

„Dědo, podívej, kam jsem vylezl, já jsem na rozhledně!“ volá jeden, který se vyškrábal na kámen, postavený zvláště na výšku.

Druhý vnuk, koumák, se podivuje: „Dědo, kde se tu ty kameny vzaly? Jsou tak podivně poskládané... do kruhu... A je jich... jedna, dvě, tři...dvanáct! Jako kmenů Izraele! Dědo, ty určitě znáš nějaký příběh o těch kamenech?!“

Děda se směje: „To víš, že znám. Z vás by měl Jozue radost, že jste tak zvědaví a ptáte se na ty kameny! Tak poslouchejte.“

Povím vám, jak se ty kameny dostaly na břeh a proč tu jsou. To bylo tenkrát, když jsme se vrátili z výzvěd z Jericha. Jozuovi, našemu vůdci, jsme to všechno převyprávěli. O Rachab, která nás zachránila, věří Hospodinu, a která nám prozradila, že Jericho je slabé a vyděšené. Na to se Jozue zasmál a řekl: „To je znamení, že nám Bůh dal celou zemi do rukou. Vytáhneme k Jordánu!“

A šli jsme. Jordán je hraniční řeka. Kdo ji přejde, už je v zaslíbené zemi. Ale když jsme přišli k Jordánu, vypadalo to, jako by hranice byla dobře opevněná. Jordán se totiž rozvodnil, bouřil a pěnil a rozhodně ho nešlo přejít. Asi bychom se všichni utopili. Byli jsme beznadějní.

Tři dny jsme čekali támhle naproti, jestli se něco nestane. Ale vody v Jordánu bylo pořád stejně. Třetí den však Jozue poslal správce, aby všem řekl: „Připravte se na cestu, a až uvidíte, že se zvedá schrána smlouvy, zvedněte se taky a jděte za ní.“ A to už jsme věděli, že se bude něco dít. Schrána smlouvy, jak jistě víte, to je pro nás znamení — že Bůh je s námi, všechna jeho zaslíbení máme před očima. Když jde schrána smlouvy před námi, určitě jdeme správným směrem, určitě tam bude cesta. Všechny nás naplnilo radostné očekávání.

Kněží, kteří nesli schránu smlouvy, však zamířili přímo k vodě. Cože? Do vody? Někteří začali pochybovat: „Tak tam nejdu, nechci se utopit!“ Ale tu Jozue vylezl na malou vyvýšeninu u břehu, aby ho všichni viděli a slyšeli a zahřímal: „Copak naši otcové neprošli dokonce mořem? Bůh je vedl a suchou nohou je převedl! Dnes poznáte, že i mezi námi teď je živý Hospodin, nejsou to jen staré historky. Vidíte schránu smlouvy?! Jakmile nohy kněží vstoupí do Jordánu, vody se rozestoupí a my přejdeme po suchu, jako naši otcové.“ Pak už nikdo nic nenamítal, nebo alespoň ne nahlas. Vydali jsme se za kněžími.

Šel jsem vepředu, tak jsem docela dost viděl. Kněží šli a pomalu vstoupili do vody. Pak najednou začala voda klesat a bylo vidět daleko víc břehu. Kameny vystupovaly ze dna. Kněží došli se schránou doprostřed Jordánu a zůstali tam stát, jako nějaká stráž. Boží stráž asi. Vody ubylo ještě víc, na dně zbyly už jen louže. Dalo se jít až na druhou stranu.

A tak jsme šli. Bylo to zvláštní. Jako nějaká bohoslužba. Slavnostní, radostné i vážné. Nikdo skoro nemluvil. Je to zážitek na celý život. Bylo mi jasné, že ten den nás opravdu Hospodin vedl. Došli jsme až na druhý břeh.

Pak Jozue zavelel: „Kameny!“

A dvanáct mužů, z každého kmene Izraele jeden, kteří doted' stáli v uctivé vzdálenosti kolem schrány smlouvy, se sehnulo a každý vybral ze dna co největší kámen. Pomalu přecházeli korytem Jordánu ke břehu. Lidé se rozestoupili a muži pomalu a vážně vystoupili z řeky a rozestavili všech dvanáct kamenů do kruhu.

Pak vystoupili z koryta řeky i kněží se schránou smlouvy a všechno se začalo vracet do normálních břehů. Jordán opět tek proudem, bylo to jako předtím, ale my jsme byli na druhé straně. A na břehu stály tyhle kameny, které ležely dřív na dně, ještě vlhké, a ukazovaly nám, kudy a jak nás Bůh vedl.

Děda dovyprávěl a klukům ještě chvíli zůstával před očima ten obraz velkého zástupu, který stojí na druhém břehu Jordánu okolo mokřích kamenů. Společně obešli s dědečkem celý kruh.

„Aha, tak proto se sem chodí na ty dlouhé slavnosti,“ říká jeden.

A druhý se ptá: „A dědo, i dneska Pán Bůh může zastavit takhle Jordán?“

„Hm, to nevím. Možná ten Boží zásah někdy poznáme, až když jsme na druhém břehu, až potom uvidíme, že nás Pán Bůh zachránil z nějakého nebezpečí. Věřím, že je s námi pořád. Tyhle kameny mi to připomínají.“

Kluci sbírají malé kamínky na břehu: „Vezmeme si je s sebou, na památku. Budou nám to taky připomínat.“

Pomůcky: Kameny, pokud chceme stavět památník na úvod nebo na závěr.

35.2.3 Starší školní děti

S nejstaršími dětmi začneme od „památníků“ — najdeme obrázky nebo fotky nejrozličnějších památníků nebo upomínek (internetový vyhledávač poskytne množství obrázků) — obrázky smírčího kříže, kříže na rozcestí, památníček u silnice, morový sloup, památník padlých z války, nebo další upomínkové předměty jako památník–sešit, pamětní medaile, záložka, snubní prsten atd.

Předměty a obrázky rozložíme před děti, necháme každého jeden vybrat. Co by ten který předmět řekl, kdyby měl ústa, co by vyprávěl, co by říkal těm, kteří ho vidí, jdou okolo atd.? Necháme dětem chvíli času, pak to mohou říct nahlas (mluvit za něco nebo někoho může jít snáz, než mluvit sám za sebe). Děti to mohou i napsat na papír k fotce apod.

Co mají všechny tyto předměty společné?

(Chceme se dobrat k tomu, že na něco upomínají, případně také varují, mluví do přítomnosti, aby se lidé nějak chovali nebo nechovali, nezapomněli na důležité události apod. Přestože většinou upomínají na minulost, mají — alespoň některé z nich — snahu mluvit i do přítomnosti a budoucnosti, zpřítomňovat tu starou událost. Můžeme zkusit rozdělit předměty na ty, co jen vzpomínají na minulost a na ty, které mluví i do přítomnosti. Často záleží na vnímání toho kterého předmětu–symbolu, na interpretaci.)

Krátce převyprávíme biblický příběh s důrazem na pravé pochopení památníků a symbolů:

Izrael stojí na hranici zaslíbené země, má do ní vejít a znovu ji obsadit jako dědictví po otcích. Ale hned na začátku je tu jedna překážka — rozvodněný Jordán. Ale právě zde mají Izraelci znovu poznat, že je mezi nimi živý a zachraňující Bůh. Bůh, který drží sliby a naplňuje

smlouvy. Bůh, který je věrný.

Vyprávíme dále a před děti při vyprávění pokládáme na papírcích to, co říká Jozue v přímých řečech ve třetí kapitole. Můžeme citovat přesně, nebo parafrázujeme:

- Jakmile spatříte, že kněží pozvedli truhlu smlouvy, vydejte se za ní.
- Nepřibližujte se ale k truhle moc blízko.
- Truhla smlouvy vás povede, poznáte, kudy máte jít, i když je to cesta, kterou jste ještě nikdy nešli.
- Připravte se: Hospodin udělá něco velkého pro vaši záchranu.
- Zvedněte schránu smlouvy a jděte před lidem. Zůstaňte stát v Jordánu.
- Z Jordánu vyneste dvanáct kamenů a složte je na druhém břehu.
- Až se vaši synové budou vyptávat na kameny, odpovíte jim, že jsou znamením, že se voda Jordánu rozestoupila před schránou Hospodinovy smlouvy.

(Papírky nám pomohou udržet pozornost. Je to určitá osnova, v Jozuově řeči jsou obsaženy odpovědi na následující otázky, nebo alespoň nápověda.)

Celý izraelský lid je na druhém břehu Jordánu a slaví svou záchranu a Boží přítomnost.

Ptejte se: Co v tom příběhu je pro Izraelce znamení nebo památník, podobný těm, o kterých jsme se bavili na začátku? (Je to truhla smlouvy a dvanáct kamenů na břehu. Pokuste se děti navést na obě odpovědi.)

Pro práci s dalšími otázkami můžete rozdělit skupinku na dvě části:

- Co truhla smlouvy říká Izraeli? Co pro něj symbolizuje? Proč se asi nemají k truhle smlouvy přibližovat příliš blízko? (Truhla symbolizuje Boží přítomnost, Bůh je uprostřed Izraele, není vzdálený. S Izraelem je spojen smlouvou. Ale Bůh není talisman, který by si mohl kdokoliv odnést, kam by chtěl a on by ho ochránil — proto ta uctívá vzdálenost.)
- Proč měli Izraelci vynést z Jordánu kameny a postavit je na břehu? Co by kameny řekly, kdyby uměly mluvit? (Odpověď najdete v kap. 4, v. 21nn, jde o záchranu Izraele mocnou rukou Boží. Samozřejmě v dětské fantazii si mohou kameny i stěžovat, že neleží na svém místě v řece ap.)

Otázka na závěr: Máme i my v církvi takové památníky, něco, co nám připomíná důležité věci? Máme symboly, které nám připomínají Boží přítomnost a záchranu? (Nechte děti chvíli přemýšlet, najít vlastní odpovědi.)

Na závěr před ně položte kalich s vínem a chlebem (obraz, fotku). Když slavíme večeři Páně, připomínáme si a zároveň zažíváme Boží přítomnost a jeho záchranu. Bůh nám říká (stejně jako Izraelcům) — jsem s tebou a zachránil jsem tě!

Můžete s dětmi napsat každý za sebe odpověď na tento Boží vzkaz — jedno slovo, jednu větu, krátkou modlitbu.

Pomůcky: Obrázky památníků, papíry či kartičky s přímou řečí Jozue, obraz večeře Páně (chleba a kalicha), tužky, papíry.

35.3 Liturgie

35.3.1 Písně

S písní k němu přistoupíme (HA 6, 1–3. sloka); *Vzdejte Pánu slávu, žest* (HA 15)

35.3.2 Biblický text k zapamatování

Bud' rozhodný a udatný, neměj strach a neděs se, neboť Hospodin, tvůj Bůh, bude s tebou všude, kam půjdeš. (Joz 1,9)

35.3.3 Rituál

Pán Bůh je síla má

35.3.4 Okénko do bohoslužeb

Při vyslání dětí do nedělní školy může učitel nebo farář dětem v bohoslužbách předat modrý šátek (viz úloha pro předškoláky). Ptát se, jaký šátek dostali minule (žlutý a zelený) a co znamenaly ty šátky. Ano, Izraelci bloudili pouští a čeká je zaslíbená země. Než tam však vejdou, čeká je překážka. (Předat modrý šátek.) A o tom, jestli ji překonají, bude dnešní příběh. (V napětí je propustit do NŠ.)

Příběh pro mladší školní děti začíná otázkou nad „gilgálským památníkem“. Učitel či farář mohou mít vyskládané kameny i na stole Páně. Úvod přenést do bohoslužeb. Co znamenají kameny? Co vám připomínají? (Mohou se ptát celého shromáždění). — Dnešní příběh začíná také otázkou, spousta těch nejlepších příběhů v Bibli začíná otázkou: Proč...? Co znamená...? Dnešní příběh začíná otázkou „Co znamenají tyto kameny vyskládané na břehu

Jordánu?“ a v NŠ se dozvíte odpověď.

Biblický text k zapamatování může zároveň sloužit jako požehnání v závěru bohoslužeb.

35.3.5 Modlitba

Pane, děkujeme ti, že jsi s námi a vedeš nás — bylo to tak cestou z Egypta, bylo to tak u Jordánu. I my dneska můžeme různými způsoby vidět, že jsi i s námi a ukazuješ nám, kam máme jít. Děkujeme ti za lidi (místa i symboly), kteří nám to připomínají. Amen.

Odkaz na pracovní list

[32 Vstup do zaslíbené země](#)

[32 Vstup do zaslíbené země - st](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami I \(Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jozue 3–4](#)